

Katarina Koprivnikar Grošelj

Sodelovalno poučevanje učiteljev

Primer dobre prakse za podporo raznolikim učencem

Sodelovalno poučevanje predstavlja enega ključnih pristopov k uresničevanju vključujočega izobraževanja v osnovnih šolah. Temelji na sodelovanju dveh učiteljev, ki skupaj načrtujeta, izvajata in vrednotita pouk znotraj razreda s ciljem večje vključenosti učencev s posebnimi potrebami. Prikazan je primer dobre prakse dopolnilnega (diferenciranega) poučevanja pri povzemanju besedila v 5. razredu.

Ljubljana, 5. december 2025

Izobraževalni
center

Sodelovalno poučevanje učiteljev

Primer dobre prakse za podporo raznolikim učencem

Avtorica Katarina Koprivnikar Grošelj

Recenzentki Petra Košnik in Klara Vester

Tehnično urejanje Sabina Kovač

Jezikovni pregled Aleksandra Kocmut

Izdal in založil Izobraževalni center Pika, Center Janeza Levca Ljubljana

Zanju dr. Matej Rovšek

Ljubljana, 2025

Publikacija je dostopna na www.icpika.si

Izobraževalni center Pika

+386 (0)1 43 42 360 | Zemljemerska ulica 7, Ljubljana

www.icpika.si | www.centerjanezalevca.si

To delo je licencirano pod licenco [Creative Commons Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav 4.0 Mednarodno](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 260020739

ISBN 978-961-96820-9-8 (PDF)

Objavljeno na spletni strani IC Pika, 8. 12. 2025: <https://icpika.si/gradiva-za-strokovnjake/sodelovalno-poucevanje-uciteljev-e-gradivo/>

Vsebina

Uvod	4
Pogoji za uspešno sodelovalno poučevanje in načini uvajanja sprememb ..	7
Vloge učiteljev	7
Ključni dejavniki za uspešno sodelovalno poučevanje	8
Sistemska izhodišča	9
Oblike sodelovalnega poučevanja	10
Primer dobre prakse sodelovalnega poučevanja z uporabo dopolnilnega (diferenciranega) pristopa pri povzemanju besedila v 5. razredu	11
Izvedba strategije	13
Razprava	14
Izzivi	15
Zaključek	16
Viri	17
Vsa izdana gradiva IC Pika	17
Prilogi	18

Uvod

Učenci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami (PVIZ) so v slovenskem šolskem sistemu upravičeni do različnih oblik podpore in pomoči, ki jim omogočajo enakovredno vključevanje v vzgojno-izobraževalni proces. Temeljno zakonsko izhodišče določa *Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami* (ZUOPP-1, 2011), dodatna kurikularna podlaga pa so *Navodila za prilagojeno izvajanje izobraževalnega programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo za delo z učenci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami* (Zavod RS za šolstvo, 2025a).

V teh dokumentih so opredeljene oblike podpore, ki vključujejo:

- prilagoditve organizacije, načina in časovnega poteka pouka,
- prilagoditve učnih vsebin, metod in oblik dela,
- uporabo prilagojenih didaktičnih pripomočkov in sodobne tehnologije,
- zagotavljanje dodatne strokovne pomoči (DSP), ki jo izvajajo specialni in rehabilitacijski pedagogi, logopedi, socialni pedagogi, psihologi ter drugi strokovnjaki,
- pripravo in izvajanje individualiziranih programov (IP), ki omogočajo načrtno prilagajanje pouka ter sprotno spremljanje učenčevega napredka.

Dodatna strokovna pomoč se lahko izvaja na različne načine: individualno, v paru ali manjši skupini, pa tudi neposredno v razredu, kjer strokovnjak sodeluje z učiteljem pri prilagajanju učnega procesa (Zavod RS za šolstvo 2025a). Prav ta oblika – sodelovalno poučevanje – je v slovenskem prostoru relativna novost, ki se postopno uveljavlja kot sodoben in vključujoč pristop. Gre za model, pri katerem dva strokovnjaka (npr. učitelj in specialni in rehabilitacijski pedagog¹) sočasno načrtujeta, izvajata in evalvirata pouk v istem razredu. Na ta način je pomoč učencu zagotovljena v njegovem naravnem učnem okolju, hkrati pa se krepi inkluzivna naravnost šolskega prostora.

V *Navodilih 2025* je sodelovalno poučevanje opredeljeno kot ena izmed priporočenih oblik izvajanja DSP, saj krepi inkluzivno naravnost šole in zagotavlja učencem podporo v njihovem naravnem učnem okolju. Dokument pa opozarja, da je uresničevanje te oblike pogosto pogojeno s kadrovskimi in organizacijskimi možnostmi posamezne šole (Zavod RS za šolstvo, 2025a).

Na teh temeljnih zakonskih in kurikularnih izhodiščih v nadaljevanju predstavljamo pomen sodelovanja med učitelji in strokovnimi delavci s posebnim poudarkom na modelu sodelovalnega poučevanja, ki se kaže kot obetavna, vendar še vedno premalo razširjena praksa v slovenskih šolah.

¹ V prispevku uporabljamo slovnično moško obliko za izraze, kot sta »učitelj« in »specialni in rehabilitacijski pedagog«, izključno zaradi preglednosti besedila. Izrazi so mišljeni kot nevtralni in zajemajo vse osebe ne glede na spol ali spolno identiteto.

Čeprav ima individualna podpora izven razreda svoje prednosti, *Navodila za prilagojeno izvajanje izobraževalnega programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo* poudarjajo, da se dodatna strokovna pomoč lahko izvaja tudi neposredno v razredu/oddelku, kjer strokovnjak sodeluje z učiteljem pri prilagajanju učnega procesa (Zavod RS za šolstvo, 2025, str. 26).

Za doseglo najboljših rezultatov je smiselno kombinirati delo v razredu in individualno podporo, kot to poudarjajo tudi *Smernice za pripravo in spremljanje individualiziranega programa za otroke s posebnimi potrebami v programu devetletne osnovne šole s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo* (Košnik idr., 2023, str. 27). Sodelovanje z vrstniki spodbuja socialno učenje, medtem ko individualna pomoč omogoča natančne prilagoditve, ki so potrebne za uspeh posameznega učenca.

Kljub temu pa podatki kažejo, da je tovrstno sodelovanje v Sloveniji še vedno prej izjema kot pravilo. Izvajalci dodatne strokovne pomoči na razredni in predmetni stopnji najpogosteje izvajajo delo individualno, izven oddelka, medtem ko je sodelovalno poučevanje, ki poteka v skupini znotraj oddelka, precej redkejša praksa. Predmetni učitelji se v takšno obliko poučevanja vključujejo še redkeje kot razredni učitelji (Hršak, 2023).

Večina specialnih in rehabilitacijskih pedagogov nudi dodatno strokovno pomoč izven razreda, kar lahko omejuje priložnosti za vključujoče izobraževanje in hkrati povečuje potrebo po bolj usklajenem delu z učitelji v razredu. Pomanjkanje ustrezne podpore v razredu predstavlja izziv ne le za učence, temveč tudi za učitelje, saj povečuje njihovo delovno obremenitev in otežuje učni proces. Prav zato je podpora učitelju ključnega pomena, saj mu omogoča boljše razumevanje posebnih potreb učencev, prilagajanje metod dela ter oblikovanje spodbudnega in vključujočega učnega okolja. Kot poudarja prispevek *Izzivi zagotavljanja enakih možnosti s prilagoditvami v izobraževanju OPP*, ustrezna strokovna pomoč učiteljem ni pomembna le zaradi neposredne podpore učencem, temveč tudi zato, ker učiteljem omogoča strokovno rast, zmanjšuje občutek preobremenjenosti in spodbuja bolj učinkovito izvajanje učnega procesa (Košnik, 2024, str. 26).

Vključujoče izobraževanje ima ključno vlogo pri zagotavljanju kakovostnega vzgojno-izobraževalnega procesa, saj omogoča upoštevanje različnih potreb vseh učencev. Kot poudarjajo *Navodila za prilagojeno izvajanje izobraževalnega programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo*, je cilj vključujočega izobraževanja ustvarjanje okolja, v katerem imajo vsi učenci možnost optimalnega razvoja ter enakovrednega vključevanja v vzgojno-izobraževalni proces (Zavod RS za šolstvo, 2025a, str. 8). Eden od ključnih pristopov, ki omogoča uspešno vključevanje učencev s posebnimi potrebami v redni učni proces, je sodelovalno poučevanje, kjer sta v razredu prisotna dva učitelja, na primer razredni učitelj ter specialni in rehabilitacijski pedagog. Vendar pa ni nujno, da sodelujeta le ta dva profila – sodelovalno poučevanje lahko vključuje tudi druge učitelje, ki v učni proces prinašajo različna strokovna znanja in perspektive.

V članku uporabljamo izraz sodelovalno poučevanje za označevanje pedagoškega pristopa, kjer dva učitelja (npr. razredni učitelj in specialni in rehabilitacijski pedagog) sočasno delujeta v istem razredu, skupaj načrtujeta, izvajata in evalvirata učni proces. Čeprav se v strokovni literaturi za ta model pogosto uporablja tudi izraz součenje (angl. co-teaching), se v tem prispevku zavestno odločamo za poenoteno rabo izraza sodelovalno poučevanje, saj je v slovenskem prostoru bolj uveljavljen in razumljiv širši strokovni javnosti.

Sodelovalno poučevanje vključuje različne oblike sodelovanja med učitelji – od skupnega načrtovanja učnih vsebin do izvajanja pouka in skupne evalvacije učenčevega napredka. V članku predstavimo prve korake, izkušnje in izzive, ki se pojavljajo pri uveljavljanju sodelovalnega poučevanja v praksi. Članek ne ponuja dokončnih rešitev, temveč želi spodbuditi razpravo in nadaljnje raziskovanje vključujočih oblik podpore in pomoči učencem s posebnimi potrebami.

Pogoji za uspešno sodelovalno poučevanje in načini uvajanja sprememb

Raziskave in izkušnje kažejo, da je uspešno sodelovalno poučevanje mogoče le, če so najprej vzpostavljeni ustrezni pogoji. Med najpomembnejše spadajo jasni cilji, skrbno načrtovanje, odprta komunikacija ter podpora vodstva šole. Učitelji ter specialni in rehabilitacijski pedagogi morajo pred začetkom sodelovanja jasno izraziti svoja pričakovanja, se dogovoriti o nalogah in odgovornostih ter graditi partnerske odnose, ki temeljijo na zaupanju, podpori in strokovnem spoštovanju. Ključno je tudi, da se v šolskem okolju spodbuja kultura sodelovanja, saj ta ustvarja temelje, na katerih lahko sodelovalno poučevanje uspešno zaživi (Jortveit in Kovač, 2021).

Pomembno je tudi, da se pouk diferencira z uporabo različnih metod in prilagojenih nalog za ustrezno podporo učencem. Zato sta stalno izobraževanje in izmenjava najboljših praks ključna za uspeh sodelovalnega poučevanja (Fitzell, 2018).

Vloge učiteljev

V sodelovalnem poučevanju učitelj ter specialni in rehabilitacijski pedagog nastopata kot enakovredna partnerja, ki prevzemata različne, a dopolnjujoče se vloge. Specialni in rehabilitacijski pedagog se posveča individualizaciji učnega procesa in prilagoditvam za učence s posebnimi potrebami, medtem ko učitelj skrbi za širši razredni kontekst. Njuno sodelovanje ni hierarhično, temveč temelji na medsebojnem dopolnjevanju, kar ustvarja učinkovito, uravnoteženo in vključujoče učno okolje, v katerem vsak učenec prejme ustrezno podporo. Učitelja (sodelovalni par) morata načrtovati, kako bosta izpeljala pouk, da bosta omogočena učenje za vse učence in doseganje zastavljenih učnih ciljev. Pri tem se dogovorita o razdelitvi vlog, oblikah dela in metodah poučevanja, določita načine spremljanja napredka učencev ter oblikujeta strategije za sprotno prilagajanje pouka. Pomemben vidik sodelovalnega poučevanja je tudi refleksija po izvedbi učne ure, saj omogoča stalno izboljševanje pedagoške prakse in krepitev partnerskega odnosa med učiteljema (Friend, 2014; Košnik, 2024, str. 26–27).

Ključni dejavniki za uspešno sodelovalno poučevanje

Za uspešno izvajanje sodelovalnega poučevanja je ključno upoštevati več dejavnikov, predvsem pa se osredotočiti na gradnjo trdnih temeljev za njegov nadaljnji razvoj.

Ključni dejavniki so (Jortveit in Kovač, 2021):

1. Začetno načrtovanje

Za uspeh sodelovalnega poučevanja sta nujna dobro načrtovanje in jasna komunikacija. Določitev ciljev, nalog in odgovornosti pred začetkom izvajanja zagotovi učinkovitejšo izvedbo ter zmanjša možnosti za nesporazume.

2. Postopno uvajanje sprememb

Pri uvajanju novih pristopov je smiselno začeti z manjšimi, obvladljivimi spremembami. Skladno s tem načrtujemo kratkoročne in realne cilje. Z vsakim korakom pridobivamo več samozvesti, znanja in izkušenj, kar omogoči postopno širjenje nalog in uvajanje bolj kompleksnih modelov sodelovalnega poučevanja.

3. Razumevanje različnih modelov sodelovalnega poučevanja

Obstajajo različni modeli sodelovalnega poučevanja, vsak s svojimi prednostmi in izzivi. Pomembno je, da se prilagodimo potrebam učencev in učiteljev ter izberemo najbolj ustreznega, ki bo najbolj učinkovito sledil zastavljenim ciljem učnega načrta.

4. Diferenciacija in prilagajanje potrebam učencev

Učiteljski pristop mora temeljiti na diferenciaciji, ki vključuje prilagoditve ciljev, vsebin, metod in nalog, uporabo raznolikih gradiv, delo v manjših skupinah ter ustrezno prilagoditev preverjanja znanja. Pomembno je tudi ustvarjanje spodbudnega fizičnega in socialnega učnega okolja, ki omogoča dostopnost, varnost in sprejetost vseh učencev, z dodatno strokovno podporo za tiste s posebnimi potrebami, da lahko vsak učenec doseže svoj optimalni napredek (Zavod RS za šolstvo, 2025a, str. 8–14).

5. Refleksija in stalno izboljševanje prakse

Za uspešno sodelovalno poučevanje je bistveno redno spremljanje in vrednotenje učinkov izbranih pristopov, odprtost za povratne informacije ter pripravljenost na prilagoditve, s katerimi se praksa nenehno nadgrajuje.

6. Podpora in usposabljanje učiteljev

Ključno vlogo ima stalna strokovna podpora, ki vključuje delavnice, mentorstvo in druge oblike strokovnega sodelovanja.

7. Kultura sodelovanja v šoli

Razvijanje kulture sodelovanja je temelj za uspešno uvajanje sodelovalnega poučevanja. Odprta komunikacija, podpora in izmenjava izkušenj med izvajalci sodelovalnega poučevanja omogoča, da se vsak od njih počuti podprtega in motiviranega za uporabo novih pristopov.

Sistemska izhodišča

V praksi se pogosto srečujemo z uvajanjem sprememb, ki prihajajo iz pobud učiteljev in šol, torej od spodaj navzgor. Ta pristop sicer omogoča večjo strokovno avtonomijo, vendar bi celostna podpora na ravni sistema, kot so usposabljanja in jasne smernice, lahko pripomogla k hitrejšemu in bolj enotnemu uvajanju sodelovalnega poučevanja. Ob tem pa velja poudariti, da so bila v zadnjih treh letih na Zavodu RS za šolstvo oblikovana pomembna gradiva: *Smernice za izvajanje dodatne strokovne pomoči v osnovni šoli* (Košnik idr., 2023), *Priročnik za kakovostno pripravo in evalvacijo individualiziranega programa za otroke s posebnimi potrebami* (Zavod RS za šolstvo, 2023) ter *Navodila za prilagojeno izvajanje izobraževalnega programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo za delo z učenci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami* (Zavod RS za šolstvo, 2025a). Poleg tega je sodelovalno poučevanje postalo redna tema na študijskih srečanjih, kjer praktiki izmenjujejo izkušnje, kar pomembno prispeva k širjenju in utrjevanju teh pristopov v šolski praksi.

Oblike sodelovalnega poučevanja

Sodelovalno poučevanje se lahko izvaja na različne načine, pri čemer je odločitev o izbiri primerne oblike odvisna od potreb in sposobnosti učencev ter ciljev učne ure.

Po Friendu (2014) obstaja **šest najpogostejših oblik sodelovalnega poučevanja**, ki vključujejo različne strategije in pristope za sodelovanje učiteljev:

- 1. Eden uči, drugi opazuje.** En učitelj poučuje celoten razred, medtem ko drugi opazuje učence, beleži njihove učne, vedenjske in socio-emocionalne značilnosti. Ta pristop je priporočljiv v začetnih in končnih tednih pouka za zbiranje podatkov, ki jih učitelja kasneje analizirata.
- 2. Poučevanje po koticih.** Učitelja razdelita učne vsebine na več delov in učence razdelita v skupine, pri čemer ena skupina dela samostojno, drugi dve pa vodi eden od učiteljev. Učenci rotirajo med kotici, kar omogoča individualno obravnavo in zadostitev potrebam različnih učencev.
- 3. Vzporedno poučevanje.** Razred se razdeli na dva dela, vsak učitelj poučuje svojo skupino učencev, pri čemer se pouk prilagodi potrebam učencev. Ta pristop omogoča boljše sodelovanje in zmanjšanje vedenjskih težav.
- 4. Dopolnilno (diferencirano) poučevanje.** En učitelj poučuje večino učencev, drugi pa izvaja dopolnilno uro za manjšo skupino učencev s specifičnimi potrebami ali dodatno razlago. To omogoča dodatno utrjevanje znanja in prilagoditve, ki ustrezajo potrebam učencev.
- 5. Timsko poučevanje.** Oba učitelja hkrati in enakovredno poučujeta razred, pri čemer se njuni vlogi lahko izmenjujeta, vendar je ključno, da sta oba aktivno vključena v pouk.
- 6. Eden uči, drugi asistira.** En učitelj poučuje, medtem ko drugi spremlja delo učencev in nudi podporo učencem, ki potrebujejo dodatno pomoč. Pomembno je, da se vlogi med učiteljema izmenjavata, da se zagotovi enakovredno sodelovanje.

Oblike sodelovalnega poučevanja so skladne z opisi praktičnih primerov izvedb posameznega modela v vključujočem učnem okolju (Kiswarday, Rejc in Pak, 2020).

Primer dobre prakse sodelovalnega poučevanja z uporabo dopolnilnega (diferenciranega) pristopa pri povzemanju besedila v 5. razredu

Dopolnilno (diferencirano) poučevanje je metoda sodelovalnega poučevanja, pri kateri dva učitelja istočasno izvajata pouk v istem razredu, učence pa razdelita v dve skupini glede na njihove potrebe oziroma zmožnosti. Obe skupini obravnavata isto učno vsebino, vendar z različnimi prilagoditvami, pri čemer vsak učitelj vodi svojo skupino (Kiswarday, Rejc in Pak, 2020, str. 8).

Eden izmed razlogov, zakaj smo se na naši šoli odločili za sodelovalno poučevanje učitelja ter specialnega in rehabilitacijskega pedagoga na prostovoljni bazi, je bilo izboljšanje inkluzivne poučevalne prakse znotraj rednega pouka. Na ta način smo želeli zagotoviti specialnopedagoško podporo učencem neposredno v razredu, kar omogoča takojšnje prilagoditve pouka ter boljšo podporo učencem s posebnimi potrebami, ne da bi jih morali izločiti iz skupine. V praksi smo učence razdelili v dve skupini po njihovih bralnih spretnostih, kar po klasifikaciji sodelovalnih modelov ustreza dopolnilnemu (diferenciranemu) poučevanju.

Ob tem je pomembno razlikovati med različnimi izrazi v angleščini. Parallel teaching označuje vzporedno poučevanje, kjer učence razdelimo v dve heterogeni skupini, alternative teaching pa dopolnilno (diferencirano) poučevanje, kjer je ena skupina oblikovana glede na specifične potrebe učencev. To se razlikuje od reciprocal teaching (vzajemno poučevanje), ki označuje strategijo sodelovalnega učenja med učenci. Pri slednjem učenci v majhnih skupinah prevzemajo vloge (npr. povzemalec, napovedovalec, pojasnjevalec, spraševalec) in skozi strukturiran dialog skupaj gradijo razumevanje besedila. Strategijo "Reciprocal teaching" je razvila Annemarie Palincsar, v slovenskem prostoru pa jo predstavlja Branka Jurišić v knjižici *Sodelovalno učenje* (Jurišić, 2025), kjer jo uvršča med ključne metode za razvijanje bralne pismenosti in kritičnega mišljenja.

Vidik	Opis
Organizacija prostora	- Razred je razdeljen v večjo in manjšo skupino učencev. - Manjša skupina je homogena (npr. učenci z nižjimi bralnimi spretnostmi). - En učitelj vodi večjo skupino, drugi dela z manjšo skupino.
Prednosti	- Učenci dobijo prilagojeno podporo. - Omogoča individualizacijo pouka glede na zmožnosti. - Povečuje učinkovitost učenja pri učencih s specifičnimi potrebami.
Izzivi	- Nevarnost stigmatizacije učencev v manjši skupini. - Učitelji morajo skrbno načrtovati usklajenost vsebin. - Zahteva dodatno pripravo in prilagoditve gradiv.
Kdaj uporabiti?	- Ko učenci potrebujejo dodatno razlago ali intenzivnejšo podporo. - Ko želimo razširiti in poglobiti učno vsebino. - Ko se želimo osredotočiti na specifične učne potrebe določene skupine.

Preglednica 1: Prednosti, izzivi in uporaba dopolnilnega (diferenciranega) poučevanja v razredu (prirejeno po Understood.org, b. d.; Kiswarday, 2020; Košnik idr., 2023)

V tem primeru predstavljamo začetni primer dobre prakse sodelovalnega poučevanja učitelja ter specialnega in rehabilitacijskega pedagoga, pri katerem smo v 5. razredu v šolskem letu 2023/24 učence učili strategijo povzemanja besedila z uporabo dopolnilnega (diferenciranega) pristopa.

V skladu z ugotovitvami dr. Jurišičeve (2025) je povzemanje ena najzahtevnejših strategij za razvijanje bralnega razumevanja, saj zahteva prepoznavanje ključnih informacij in njihovo učinkovito strnitev. Zaradi zahtevnosti smo se pri poučevanju odločili za postopno uvajanje te strategije.

Na začetku šolskega leta smo izvedli kurikularni preizkus tekočnosti branja, kot je opisan v priročniku *Merjenje in spremljanje preizkusa tekočnosti branja* (Jurišić, 2016, e-gradivo dostopno na spletni strani IC PIKA). Preizkus temelji na številu pravilno prebranih besed v minuti in se izvaja v razredu z več učenci zaporedoma. Za dodatno oceno razumevanja besedila smo izvedli preizkus razumevanja branja labirint (ang. maze), ki omogoča spremljanje bralnega razumevanja.

Na podlagi doseženih rezultatov smo učence glede na njihove bralne spretnosti razvrstili v dve skupini:

- 1. Skupina učencev s šibkejšimi bralnimi spretnostmi:** Specialni in rehabilitacijski pedagog je z učenci vabil osnovno strategijo povzemanja z uporabo grafičnih organizatorjev, ki so jim pomagali pri organiziranju informacij in izločanju ključnih elementov besedila na preprost in pregleden način.
- 2. Skupina učencev z bolj razvitimi bralnimi spretnostmi:** Učitelj je z učenci izvajal poglobljeno poučevanje strategije povzemanja. To je vključevalo samostojno iskanje in izbiro ključnih informacij ter oblikovanje jedrnatih, strukturiranih povzetkov brez pomoči grafičnih pripomočkov.

Tak diferenciran pristop, ki temelji na dopolnilnem diferenciranem poučevanju, je omogočil, da so se učenci razvijali na svoji ravni bralnih kompetenc, hkrati pa sodelovali pri nalogah, prilagojenih njihovim potrebam. Pred to izvedbo so učenci že bili neposredno seznanjeni z uporabo strategije povzemanja, saj so jo učitelji postopoma in načrtno uvajali v prejšnjih urah. Tako so imeli že nekaj praktičnih izkušenj z uporabo te strategije, kar jim je olajšalo razumevanje in samostojno uporabo pri nadaljnjem delu. Z usmerjenim pristopom so učenci postopno razvijali sposobnost učinkovitega povzemanja ter kritične obravnave besedil. Učenci z manj razvitimi bralnimi spretnostmi so povzemali v krajših, enostavnejših stavkih, pogosto z vizualno podporo (grafični organizatorji). Naprednejši učenci pa so oblikovali kompleksnejše povzetke, ki so poleg izločanja informacij vključevali tudi elemente kritičnega mišljenja in sinteze vsebine. Ta diferenciacija je vsakemu učencu omogočila napredek na lastni ravni, hkrati pa ustvarila pogoje za sodelovanje in vključevanje vseh.

Po samostojnem delu so se učenci najprej združili v celotni razred. Učitelj ter specialni in rehabilitacijski pedagog sta podala povratne informacije o opravljenem delu. Izpostavila sta, kaj je šlo dobro in kaj bi lahko izboljšali. Nato so se učenci razdelili v pare, kjer so si izmenjevali mnenja, primerjali svoje povzetke in skupaj razpravljali o ključnih informacijah iz besedila. Nekateri učenci so prostovoljno prebrali svoje povzetke pred razredom, kjer so prejeli dodatne spodbudne povratne informacije tako od sošolcev kot od obeh učiteljev. Povratne informacije so bile podane v različnih oblikah: kot pohvale za uspešno razumevanje in izražanje, kot vprašanja, ki so spodbujala nadaljnji razmislek, ter kot konstruktivni predlogi za izboljšave.

Tak preplet različnih oblik sodelovanja je učencem omogočil poglobljeno razumevanje besedila, hkrati pa spodbujal razvoj samostojnega mišljenja, komunikacijskih spretnosti in medsebojnega učenja v varnem in podpornem učnem okolju.

Izvedba strategije

Izvedba je potekala v več korakih:

1. Poučevanje

Učence smo razdelili v dve skupini: ena skupina je vključevala učence s šibkimi bralnimi spretnostmi, druga pa učence z boljšimi bralnimi spretnostmi. Specialna in rehabilitacijska pedagoginja je z učenci vadila osnovno strategijo povzemanja z uporabo grafičnih organizatorjev (priloga 1), ki so jim pomagali pri organiziranju informacij in izločanju ključnih elementov besedila na preprost in pregleden način.

Učitelj je z učenci izvajal poglobljeno poučevanje strategije povzemanja. To je vključevalo samostojno iskanje in izbiro ključnih informacij ter oblikovanje jedrnatih, strukturiranih povzetkov brez pomoči grafičnih pripomočkov.

S tem pristopom smo zagotovili, da je vsak učenec prejel podporo, ki jo je potreboval glede na svoje spretnosti in napredek.

2. Izbira besedila

Izbrali smo krajši literarni odlomek iz berila, ki je bil primeren za starostno skupino učencev v 5. razredu.

3. Navodila in priprava

Učencem smo najprej razložili, kaj pomeni povzemanje besedila. Poudarili smo, da pri tem ni pomembno ponoviti vsega, temveč prepoznati glavne ideje in jih izraziti s svojimi besedami.

Med branjem so učenci označevali ključne informacije, kar jim je kasneje olajšalo povzemanje vsebine. Tako so se lažje osredotočili na bistvene dele besedila. Šibkejši učenci so si pri tem pomagali z vnaprej pripravljenim grafičnim organizatorjem (gl. prilogo 1), ki jim je nudil dodatno podporo pri razumevanju in povzemanju.

4. Povzemanje besedila

Po prebranem besedilu so učenci v obeh skupinah izdelali povzetke. Učenci s šibkejšimi bralnimi spretnostmi so začeli z enostavnejšimi nalogami

povzemanja, medtem ko so učenci z boljšimi spretnostmi obravnavali zahtevnejše povzetke, ki so vključevali tudi analizo in razmislek o globljem pomenu besedila.

S tem pristopom smo omogočili, da so vsi učenci na različnih ravneh razumevanja aktivno sodelovali v učnem procesu.

Za boljše razumevanje, kako učenci z različno razvitimi bralnimi spretnostmi uporabljajo strategijo povzemanja, navajamo tri avtentične primere učnih izdelkov učencev 5. razreda, ki so nastali pri učni uri. Vsi učenci so na svoj način povzeli vsebino zgodbe o dečku Brinu iz knjige Deček Brin na domačem kolišču (Pregelj, 2016).

- Primer 1:
"Deček Brin je glavni junak. Živi na kolišču in praznuje svoj 12. rojstni dan. Ko praznuje svoj 12. rojstni dan mu je oče podaril nožiček, s katerim se je hvalil in bahal pred prijateljem. Stric za katerega so vsi mislili, da je nor, je ustvaril leseno kolo. Pravili so mu 'leseno sonce'. Pogosto ga je obiskoval in mu pomagal izpopolniti leseni voz. Ko je nekega dne vrnil iz mesta, kjer sta delala, se je srečal z medvedom in mu zbežal."
- Primer 2:
"Deček Brin je glavni junak. Za rojstni dan je dobil nožiček. Naslednji dan je šel loviti, pri tem prišel v težave in jih rešil. O njem so povedali veliko zgodb."
- Primer 3:
"Deček Brin je bil pogumen deček, ki je živel na kolišču in je praznoval dvanajsti rojstni dan. Za darilo je dobil nožek. Čez nekaj dni je šel končno na lov. Nato je dobil orla. Noben ga ni jemal resno. Nato je prišel medved in ga je premagal. Bil je junak."

5. Povratne informacije

Takoj po zaključku povzemanja smo učencem dali povratne informacije o tem, kaj so naredili dobro in kaj lahko izboljšajo. Nato so si učenci izmenjevali povzetke in razpravljali o besedilu, kar jim je pomagalo bolje razumeti vsebino. Nekateri so svoje povzetke prebrali pred razredom in prejeli spodbudne povratne informacije tako od sošolcev kot od učiteljev, in sicer v obliki pohval, vprašanj in predlogov za izboljšave.

Primer učne priprave učitelja ter specialnega in rehabilitacijskega pedagoga na dopolnilno poučevanje z uporabo diferenciranega pristopa pri povzemanju besedila v 5. razredu je dodatno predstavljen v prilogi 2.

Razprava

Uvodna ura je bila zasnovana tako, da spodbuja aktivno vključevanje vseh učencev ter učenje z medsebojnim sodelovanjem. Pouk sta enakovredno izvajala učitelj ter specialni in rehabilitacijski pedagog, pri čemer sta se dopolnjevala v razlagi, postavljanju vprašanj in usmerjanju aktivnosti. Tako je nastalo bolj dinamično okolje, v katerem so učenci lahko spoznali različne pristope in načine razmišljanja. Čeprav je šlo za majhen korak, je izkušnja pokazala, da sodelovalno poučevanje odpira številne možnosti za nadaljnji razvoj prakse. Ura je bila izvedena prostovoljno in eksperimentalno na podlagi obstoječega znanja in izkušenj obeh

strokovnjakov. S tem ne želimo oblikovati univerzalnega modela, temveč pokazati, da lahko sodelovanje različnih profilov prinese učinkovitejšo diferenciacijo in večjo podporo učencem.

Kot posebej zahtevna se je izkazala strategija povzemanja. Kljub diferenciaciji in usmeritvam obeh strokovnjakov je povzemanje bistva besedila za učence ostalo težavna naloga. To kaže, da bi bilo smiselno to večšino še načrtneje poučevati in vaditi, saj je povezana z razvojem kritičnega mišljenja, razumevanja ter jasnega izražanja ključnih informacij.

Skozi proces sta se razvijala tudi sama učitelja. Medsebojno sodelovanje jima je omogočilo, da sta sproti prilagajala metode značilnostim skupine ter se učila drug od drugega. S tem se ni bogatila le učna izkušnja učencev, temveč tudi pedagoška praksa in strokovni dialog.

Izzivi

Pri uvajanju sodelovalnega poučevanja se pojavljajo izzivi, ki jih navajajo tudi Kiswarday, Rejc in Pak (2020). Napačne predstave pogosto vodijo do tega, da eden od učiteljev ostane v ozadju ali pa prevzame zgolj vlogo pomočnika. V resnici pa gre za model, ki temelji na enakovrednem sodelovanju – od načrtovanja do izvedbe in evalvacije. Opažamo pa tudi praktične težave, kot so pomanjkanje časa za skupno načrtovanje, neusklajeni urniki in omejene možnosti strokovnega usposabljanja. Vse to zmanjšuje učinkovitost in otežuje enakovredno vključevanje vseh učencev.

Ker je formalnih programov, ki bi učiteljem nudili podporo pri uvajanju sodelovalnega poučevanja, še malo, se večina zanj odloča samoiniciativno. Tudi naša izkušnja potrjuje, da je praksa pogosto odvisna od osebne motivacije, volje do sodelovanja in pripravljenosti na sprotno prilagajanje.

Zaključek

Sodelovalno poučevanje predstavlja pomemben korak k učinkovitejšemu vključevanju učencev s posebnimi potrebami v redni učni proces. Naša izkušnja kaže, da tak način dela omogoča boljšo prilagoditev učnih vsebin in metod, krepi socialno vključenost ter zmanjšuje občutek izključenosti teh učencev. Njegova širša uvedba in podpora učiteljem lahko pomembno prispevata h kakovosti inkluzivnega izobraževanja in izboljšanju učnih rezultatov.

Ključni dejavniki uspeha so jasna komunikacija, skupno načrtovanje, enakovredno sodelovanje in stalno usposabljanje učiteljev. Premagovanje praktičnih ovir, kot so pomanjkanje časa, usklajevanje urnikov ter pomanjkanje strokovne podpore, je nujno za dolgoročni razvoj te prakse. Pomembno je, da šole razvijajo kulturo sodelovanja, ki spodbuja odprto komunikacijo in medsebojno spoštovanje med učitelji.

V okviru sodelovalnega poučevanja smo se kljub zahtevnosti odločili za uvajanje strategije povzemanja. Učencem z različnimi bralnimi zmožnostmi smo omogočili prilagojeno delo: nekateri so uporabljali grafične organizatorje, drugi so oblikovali povzetke samostojno. Analiza izdelkov je pokazala, da strategija zahteva usmerjanje, vendar učenci ob ustrezni podpori uspešno razvijajo veščine razumevanja in izražanja bistva.

V prihodnosti je smiselno nadaljevati z raziskovanjem in izmenjavo dobrih praks sodelovalnega poučevanja, s čimer bomo omogočili še učinkovitejšo vključitev vseh učencev ter izboljšali pogoje za delo učiteljev ter specialnih in rehabilitacijskih pedagogov. Sodelovalno poučevanje tako ni le pedagoški pristop, temveč tudi priložnost za širšo kulturno preobrazbo šolskega okolja, ki gradi na enakosti, spoštovanju in skupnem uspehu ter čim večji vključenosti vseh učencev.

Viri

- Fitzell, S. G. (2018). *Best practices in co-teaching & collaboration: The how of co-teaching – Implementing the models*. Cogent Catalyst Publications.
- Friend, M. (2014). *Co-teaching: Classroom partnerships for student success [PDF]*. Marilyn Friend, Inc. <https://wyominginstructionalnetwork.com/wp-content/uploads/2018/05/Mon-Dr-Friend-Co-Teaching-Basic.pdf>.
- Hršak, K. K. (2023). *Timsko poučevanje izvajalcev dodatne strokovne pomoči in učiteljev predmetnega pouka in njegov vpliv na socialno vključenost učencev s primanjkljaji na posameznih področjih učenja (magistrsko delo)*. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=170038&lang=slv>.
- Jortveit, M., & Kovač, V. B. (2021). *Co-teaching that works: Special and general educators' perspectives on collaboration*. Teaching and Teacher Education, 98, 103233. <https://doi.org/10.1080/10476210.2021.1895105>.
- Jurišić, B. D. (2016). *Tekočnost branja: Merjenje in spremljanje [priročnik]*. Izobraževalni center Pika, Center Janeza Levca. <http://icpika.si/gradiva-za-strokovnjake/e-gradivo-tekocnost-branja-merjenje-in-spremljanje/>.
- Jurišić, B. D. (2025). *Sodelovalno učenje*. Izobraževalni center Pika, Center Janeza Levca. <https://icpika.si/gradiva-za-strokovnjake/knjizica-ic-pika-sodelovalno-ucenje/>.
- Kiswarday, V., Rejc, M., & Pak, M. (2020). *Sodelovalno poučevanje v inkluzivnih razredih: Priročnik za sodelovalne pare [e-priročnik]*. <https://sodelovalno-poucevanje.github.io/prirocnik.pdf>.
- Košnik, P. (2024). *Ustrezna strokovna pomoč učiteljem za kakovostno izvajanje pouka*. V Izzivi zagotavljanja enakih možnosti s prilagoditvami v izobraževanju s posebnimi potrebami (str. 25–28). Zavod RS za šolstvo. https://www.eduvision.si/Content/Docs/Zbornik_EDUizziv_Junij_24.pdf.
- Košnik, P., Plavčak, D., Vovk-Ornik, N., Pulec Lah, S., & Mohar, M. (2023). *Smernice za pripravo in spremljanje individualiziranega programa za otroke s posebnimi potrebami v programu devetletne osnovne šole s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo [spletna izdaja]*. Zavod RS za šolstvo. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/smernice-za-pripravo-in-spremljanje-individualiziranih-programov-za-otroke-s-PP.pdf>.
- Pregelj, S. (2016). *Deček Brin na domačem kolišču*. Miš.
- Understood.org. (n. d.). 6 models of co-teaching. <https://www.understood.org/en/articles/6-models-of-co-teaching>.
- Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1) (2011). Uradni list Republike Slovenije, št. 58/11, 40/12 – ZUJF, 90/12, 41/17 – ZOPOP, & 200/20 – ZOOPMTVI – ZUOPP-1. <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2011582355>.
- Zavod RS za šolstvo (2023). *Priročnik za kakovostno pripravo in evalvacijo individualiziranega programa za otroke s posebnimi potrebami [spletna izdaja]*. Zavod RS za šolstvo. https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2024/05/05_MarijaMohar.pdf.
- Zavod RS za šolstvo (2025a). *Navodila za prilagojeno izvajanje izobraževalnega programa osnovne šole z dodatno strokovno pomočjo za delo z učenci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami [spletna izdaja]*. Zavod RS za šolstvo. <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/OS/Navodila-za-prilagojeno-izvajanje-izobrazevalnega-programa-osnovne-sole-z-DSP-2025.pdf>.

Vsa izdana gradiva IC Pika

- <https://icpika.si/gradiva-za-strokovnjake/vse-publikacije/>

Prilogi

Priloga 1: Grafični organizator za povzemanje vsebine besedila. Vprašanja so povzeta po Jurišič, B. (2021). Grafični organizatorji, IC PIKA.

Grafični organizator za povzemanje vsebine besedila

Ime učenca: _____

Datum: _____

Naslov besedila: _____

1. Kdo je glavna oseba v zgodbi?

2. Kaj je želela doseči glavna oseba?

3. Kaj se je zgodilo?

4. Kaj je glavna osebna naredila, da je rešila težavo?

5. Kako se je zgodba zaključila?

Priloga 2: Primer učne priprave razrednega učitelja ter specialnega in rehabilitacijskega pedagoga – DOPOLNILNO (DIFERENCIRANO) POUČEVANJE z uporabo diferenciranega pristopa pri povzemanju besedila v 5. razredu

Aktivnost	Cilj	Čas	Opis aktivnosti	Opomba
1. Uvod	Učenci spoznajo namen in cilje ure ter se pripravijo na branje.	5 min	Učitelj ter specialni in rehabilitacijski pedagog razložita, kaj pomeni povzemanje besedila – poudarita, da gre za prepoznavanje glavnih idej in njihovo izražanje s svojimi besedami, ne pa za dobesedno ponavljanje vsebine.	Učenci so razdeljeni v dve skupini glede na bralne sposobnosti.
2. Branje besedila	Učenci berejo besedilo in označujejo ključne informacije.	10 min	Izbran je krajši literarni odlomek, primeren za 5. razred. Učenci s šibkejšimi bralnimi spretnostmi berejo skupaj s specialnim pedagogom, ki jih vodi pri označevanju ključnih informacij s pomočjo grafičnega organizatorja. Skupina z bolj razvitimi bralnimi spretnostmi bere samostojno in označuje ključne informacije.	Uporaba grafičnih organizatorjev za podporo šibkejšim bralcem.
3. Povzemanje besedila	Učenci izdelajo povzetke, prilagojene svojim sposobnostim.	15 min	Učenci s šibkejšimi spretnostmi izdelujejo preproste povzetke z grafičnim organizatorjem, ki jim pomaga strukturirati najpomembnejše informacije. Učenci z bolj razvitimi spretnostmi pišejo zahtevnejše povzetke, vključujejo analizo in globlji razmislek o vsebini.	Omogočena aktivna vključenost vseh učencev na njihovi ravni.
4. Medsebojno sodelovanje in povratne informacije	Učenci si izmenjajo povzetke in dobijo povratne informacije.	10 min	Po zaključku povzemanja učenci izmenjajo svoje povzetke in razpravljajo o njih. Učitelj ter specialni in rehabilitacijski pedagog nudita podporo in povratne informacije, učenci s šibkejšimi spretnostmi so dodatno spodbujeni pri izražanju misli. Nekateri učenci predstavijo svoje povzetke pred razredom in prejmejo pohvale ter predloge.	Spodbujanje konstruktivne povratne informacije in boljšega razumevanja besedila.
5. Zaključek	Povzetek ure in refleksija o pomenu povzemanja.	5 min	Učitelj postavi vprašanja, kot so: Kaj smo se danes naučili o povzemanju? Kako vam je šlo prepoznavanje glavnih idej? Kje ste imeli težave? Zakaj tako mislite? Kaj je bilo najlažje ...? Poudarita, da je povzemanje pomembna veščina za razumevanje besedil in se razvija z vajo.	Spodbujanje razmisleka in priprava na nadaljnje delo.